

CHARLOTTE
BRONTËOVÁ

Jana Eyrová

LEDA 2018

Charlotte Brontë: *Jane Eyre*
Translation © Miroslav Kaftan, 2018
© LEDA spol. s r. o., 2018
ISBN 978-80-7335-529-6

❧ 1 ❧

Ten den se na procházku vůbec jít nedalo, i když ráno jsme se asi hodinu toulali mezi křovinami, ze kterých už dávno opadalo listí. Po obědě (ten vždycky býval brzo, pokud paní Reedová neměla pozvané hosty) sem mrazivé povětrí přihnalo temné mraky a s nimi i pořádný liják, takže se opravdu nedalo vyjít ani na krok.

Mě to potěšilo, protože jsem nikdy neměla ráda dlouhé procházky, obzvláště ne v odpoledním chladu. Přímo jsem se děsila návratů za sychravého soumraku, kdy mě zábly prsty na rukou i na nohou a kdy mi bylo úzko z toho, že mě chůva Běta hubovala. Navíc jsem si musela zahanbeně přiznat, že na tom nejsem fyzicky tak dobře jako Eliška, Jan a Jiřina Reedovi.

Tito tři teď obklopili svou mamá v přijímacím pokoji. Odpočívala opřená na pohovce u krbu, a když měla u sebe své drahé a ti se právě nehádali ani nebrečeli, vypadala nanejvýš šťastně. Mně zakázala, abych se k té skupince připojila, a doprovodila to slovy:

„Je mi líto, že tě musím držet stranou, ale dokud neuslyším od Běty a sama se svým vlastním pozorováním neujistím, že se doopravdy a upřímně snažíš, aby ses naučila roztomilému a sympatickému chování a měla způsoby hodného dítěte, abys byla o něco vlídnější, otevřenější a přirozenější, do té doby ti musím odeprít všechny radosti, ze kterých se mohou v rodinném kruhu těšit jen děti, které jsou v něm spokojené a šťastné.“

„Co jsem zase podle Běty provedla?“ zeptala jsem se.

„Jano, já nesnáším, když mě někdo chytá za slovo nebo se moc vyptává. Mimoto je vskutku odporné, když takhle hovoří dítě s dospělými. Někde si tu sedni a dokud se nepolepšíš, budeš zticha.“

S přijímacím pokojem sousedila jídelna, ve které se snídalo. Vklouzla jsem dovnitř ke knihovně a vzala jsem si z ní objemnější knihu, záměrně tu se spoustou obrázků. Uvelebila jsem se na sedátku v okenním výklenku a zkrřížila nohy pod sebou jako Turek.

Zatáhla jsem červené vlněné závěsy, které byly na dosah, a získala tak pocit, že jsem konečně v úkrytu, navíc dvojitém.

Výhled z místnosti mi zprava zakrývaly našasené šarlatové závěsy, nalevo pak byly průhledné okenní tabule, které mě sice chránily před nevlídným počasím, ale ukazovaly, jaký je pošmourný listopadový den. Jak jsem si tak obracela listy v knize, občas jsem do toho zimního odpoledne vyhlédla. V dálce visela nevýrazná clona zamlžených mračen, v popředí se nabízel pohled na mokrý trávník a na křoviska zmítající se v poryvech větru, který nepřetržitě a s naříkavým vytím před sebou hnal prudký déšť.

Vrátila jsem se ke své knize – byli to Bewickovi¹ *Ptáci britských ostrovů*. Popravdě řečeno, její vlastní text mě nijak zvlášť nezajímal, bylo tam ale pár úvodních stránek, které mě jako dítě zaujaly. Popisovaly hnízdiště mořských ptáků, „osamělá skaliska a výběžky“, na nichž se zdržovali jen oni, líčily, jak je pobřeží Norska poseté ostrovy od nejjižnějšího cípu – mysu Lindeness či Naze až k Severnímu mysu...

*Kde Severní moře
v mohutných vírech kypí
kolem holých, posmutnělých ostrovů daleké Thuly²
a kde se vlny Atlantiku
bouřlivě valí mezi Hebridy.*

Nemohla jsem vynechat ani popisy pustého pobřeží Laponska, Sibíře, Špicberků, Nové země, Islandu a Grónska, nepominula jsem ani „rozsáhlé oblasti Arktidy a nehostinné a bezútešné prostory, tu zásobárnu mrazu a sněhu, kde ledovcová pole, navršená a zmrazená kolem severního pólu za stovky zim po vrstvách do alpských výšek, soustředila v sobě i znásobenou tvrdost nejkřutějších mrazů.“

O těch oblastech bílých jako křída jsem si pak udělala vlastní obrázek – nejasný, jako bývají všechny ty jen zpola uchopené pojmy, které sem tam jen matně vytanou v dětské mysli, ale jsou zvláště působivé.

Popisy na těchto úvodních stranách se spojovaly s následnými ilustracemi. Najednou tak dostal svůj význam třeba osamělý útes, trčící mezi vzdušnými vlnami a vodní tříští, rozlámaný člun, který uvízl na pustém břehu, či chladný a strašidelný měsíc, shlížející mezi mračny na potápějící se vrak.

Neumím ani vypovědět, s jakou bází jsem pohlížela na opuštěný hřbitov u kostela a na nápisy na vyčnívajících náhrobcích, na jeho vstupní bránu se dvěma stromy, na nízký obzor hřbitova ohraničeného polorozpadlou zdí, kdy vycházející měsíční srpek ohlašoval příchod večera.

Dvě lodi, znehybnělé v bezvětrí na mořské hladině, jsem vnímala jako dva mořské přízraky.

Obrázek zloducha, přivazujícího si na záda zlodějský pytel, jsem rychle přeskočila, protože ve mně vzbuzoval strach.

Stejně tak mě děsil černý rohatý tvor, sedící opodál na skále a pozorující houf lidí, kteří se v dále shlukli kolem šibenice.

Každý obrázek vyprávěl nějaký příběh. Já sama jsem se teprve učila chápat a lépe vnímat věci kolem sebe, takže každý z těch příběhů mi často připadal záhadný a tím i úžasně zajímavý, stejně jako pohádky, které nám někdy za zimních večerů vyprávěla chůva Běta, když měla náhodou dobrou náladu. To si vždycky donesla ke krbu v dětském pokoji své žehlicí prkno,

dovolila nám posadit se kolem, a když žehlila krajkové volánky paní Reedové či skládala do záhybů lemování jejích nočních čepců, uspokojovala naši zvědavost milostnými a dobrodružnými historkami ze starých pohádek a balad, nebo (jak jsem zjistila později) ze stránek *Pamely a Jindřicha, hraběte z Morelandu*.

Takto, s Bewickovou knihou na klíně, jsem byla šťastná po svém. Ničeho jsem se neobávala, leda vyrušení, k němuž vskutku zanedlouho došlo. Dveře jídelny se otevřely.

„Kde jsi, sakra!“ ozval se hlas Jana Reeda, ale vzápětí utichl, když zjistil, že místnost je prázdná.

„Kde u všech čertů vězí?“ pokračoval a volal na své sestry. „Lízo! Jiřko! Jana tu není. Řekněte mamá, že vyběhla do deště, potvora jedna!“

„Ještě dobře, že jsem zatáhla závěsy,“ pomyslila jsem si a vroucně si přála, aby neobjevil mou skrýš. On sám by ji ani nenašel, na to neměl dost důvtipu ani představitivosti. Avšak Eliška, sotva nakoukla do dveří, hned řekla: „Jendo, ona je určitě na té okenní sedačce.“

Okamžitě jsem vyšla ven, protože jsem se zachvěla při pomyslení, že by mě odtamtud Jenda vyvekl.

„Co chceš?“ zeptala jsem se plaše.

„Správně se říká: co si přejete, pane Reede?“ zněla odpověď. „Hned pojď sem.“ Usadil se do lenošky a pokynul, abych přistoupila blíž a postavila se před něho.

Jan Reed byl čtrnáctiletý školák, o čtyři roky starší než já, poněvadž mně bylo teprve deset. Na svůj věk byl vysoký a zavalitý, měl nezdravou pleť plnou pupínků a jeho odulá tvář vypadala hrubě. Měl silné ruce a nohy. U stolu byl zvyklý se přejídat, z čehož mu pak bylo na zvracení, kalil se mu zrak a tělo mu malátnělo. Měl teď být ve škole, ale jeho mamá ho na měsíc, možná i na dva, vzala domů „kvůli jeho křehkému zdraví“. Ředitel pak sice prohlašoval, že by měl raději jíst méně koláčů a cukroví, které dostával z domova, ale matčino srdce

se vzpíralo tak ostrým slověm a mnohem spíš tíhlo k tomu, že Janovu sinalost způsobuje přílišná píle a možná i zoufalá touha po domově.

Ke své máti či sestřám Jan žádnou velkou náklonnost nepociťoval, proti mně byl ale vyloženě zaujatý. Zastrášoval mě a taky trestal. Nikoli dvakrát či třikrát v týdnu, nikoli jednou či dvakrát v jednom dni, ale ustavičně. Každá moje žilka z něho měla strach, scvrkával se mi i morek v kostech, když se ke mně blížil. Bývaly chvíle, kdy jsem byla vyděšená z hrozeb, které kolem sebe šířil, a já přitom byla proti jeho násilnickému chování bezmocná. Služebnictvo si nechtělo mladého pána rozhněvat tím, že by se postavilo na moji stranu, a paní Reedová, pokud šlo o synovo chování vůči mně, byla slepá a hluchá. Kdykoli mě Jan bil nebo mi nadával, dělala, že to nevidí, ačkoli on to všechno často páchal i před ní, mnohem častěji ovšem za jejími zády.

Byla jsem zvyklá Jana poslouchat, takže jsem se před něho postavila. Nejdřív na mě dost dlouho vyplazoval jazyk, div si jej nevyvrátil z kořene. Věděla jsem, že mě za chvíli udeří. Bála jsem se toho, přitom jsem na něho hleděla a v duchu si říkala, jaký je to odpudivý zjev. Asi z mého obličejce vyčetl, co si o něm myslím. Znenadání a beze slova mě skutečně prudce uhodil.

Ztratila jsem rovnováhu, a když jsem se opět postavila na nohy, ustoupila jsem na pár kroků od jeho křesla.

„To máš za svou drzost, s jakou jsi před chvílkou odmlouvala naší mamá,“ řekl, „a taky za to, že ses jako had vplížila za ty závěsy a drže ses před chvílí tvářila, potvoro.“

Byla už jsem zvyklá, že po Janových nadávkách přišla vřdycy rána, a tak namísto odmlouvání jsem raději myslela na to, jak jí odolám.

„Cos to dělala za těmi závěsy?“ zeptal se.

„Četla jsem si.“

„Ukaž, co to bylo!“

Vrátila jsem se k oknu a přinesla odtamtud knihu.

„Jak to, že si bereš naše knihy? Podle naší mamá jsi u nás jen z milosti. Nemáš ani penny, protože tvůj táta ti nic nenechal. Měla bys jít žebrotou, a ne žít tady s námi, v panské rodině, jíst naše jídla a oblékat se za peníze naší mamá. Já ti dám, přehrabovat se v mých knížkách! Jsou moje, celý dům je můj, nebo za pár let bude. Jdi a stoupni si ke dveřím, co nejdál od zrcadla a od oken!“

Poslechla jsem ho, protože jsem si zprvu neuvědomila, k čemu se chystá. Když jsem ale uviděla, jak zvedá knihu, aby ji po mně hodil, strachy jsem vykřikla a pudově uskočila stranou. Nebyla jsem ale dost rychlá, těžká kniha mě v letu zasáhla, takže jsem upadla a nárazem do dveří si rozbila hlavu. Z rány mi tekla krev a pořádně to zabořilo. Najednou mě ale přešel strach a ustoupil úplně jiným pocitům.

„Ty podlý surovče!“ zakřičela jsem. „Chováš se jako vrah, otrokář, jako nějaký římský mocipán!“

Četla jsem předtím Goldsmithovu *Historii Říma* a měla tak už svůj vlastní názor na Nerona, Caligulu a jim podobné. Pro sebe jsem si k nim Jana přirovnávala, ale nikdy bych nepomyslela, že to někdy vyslovím nahlas.

„Cože? Cože?“ zařval. „Cos to o mně řekla? Slyšely jste ji, Eliško, Jiřino? Tohle povím mamá! Ale nejdřív...“

Prudce se na mě vrhl. Ucítla jsem, jak mě zatahal za vlasy a chytil za rameno. Tentokrát ale narazil na moji zoufalost, která ve mně vzbudila vzdor. Viděla jsem v něm skutečného tyrana a vraha. Rána na hlavě mě palčivě bolela a krev z ní mi stékala po krku. Tyto pocity ve mně na chvíli potlačily strach a začala jsem se zuřivě bránit. Vlastně ani nevím, co v té chvíli dělaly mé ruce, ale on najednou začal naplno vriskat:

„Potvoro! Potvoro!“ Pomoc přišla brzo – Eliška s Jiřinou běžely pro paní Reedovou, která mezitím odešla nahoru. Vzápětí byla dole a za ní Běta s komornou, slečnou Abbotovou. Odtrhly nás od sebe a uslyšela jsem jejich výkřiky:

„Proboha! Proboha! Takhle zuřivě se pouštět do mladého pána!“

„Viděl už vůbec někdo takový výbuch vzteku?“

A připojila se i paní Reedová:

„Odveďte ji do červeného pokoje a zamkněte ji tam!“ Hned nato mě uchopily dva páry rukou a vynesly po schodech nahoru.

❧ 2 ❧

Celou cestu jsem se vzpírala. Byla to pro mě úplně nová zkušenost, ale Běta i slečna Abbotová se tím jen utvrzovaly ve svém špatném mínění o mně. Byla jsem vskutku jako bez sebe, jak by řekli Francouzi, jako smyslů zbavená. Uvědomovala jsem si, že mě za chvilkovou troufalost čeká přísný trest, a jako každý vzpurný otrok jsem byla rozhodnuta jít ve svém zoufalství až do krajnosti.

„Přidržte jí ruce, slečno Abbotová! Je jak divoká kočka.“

„Hanba ti! Hanba ti!“ křičela komorná. „Co je to za hrozné chování, uhodit pana Jana, syna tvé dobrodinky a také tvého pána!“

„Pána!? Copak je to nějaký můj pán? Copak já jsem nějaká jeho služka?“

„Ne, ty jsi ještě míň než služka, protože tu jsi z milosti, a nejsi za to vůbec vděčná! Tak tu radši pěkně sed' a zpytuj svoje svědomí!“

Mezitím mě dovedly do pokoje, který paní Reedová určila, a prudce mě posadily na podnožku u křesla.

Cítila jsem se jak natažené péro a impulzivně jsem chtěla vyskočit, ale dva páry rukou mi v tom okamžitě zabránily.

„Jestli nebudete klidně sedět, přivážeme vás,“ vyhrožovala Běta. „Slečno Abbotová, půjčte mi vaše podvazky, ona by byla schopná ty moje přetřhnout.“

Slečna Abbotová se obrátila, aby si podvazek stáhla ze své tlusté nohy. Když mi bylo jasné, že mě opravdu chtějí spoutat,

a ještě víc mě tím pokořit, moje bojovnost ze mě trochu vyprchala.

„Nesundávejte si je,“ vykřikla jsem. „Já už se ani nehnu.“

Abych je přesvědčila, chytila jsem se oběma rukama podnožky.

„No, uvidíme,“ řekla Běta, a když se ujistila, že jsem opravdu zkrotla, pustila mě. Pak se slečnou Abbotovou stály obě přede mnou s rukama v bok, tvářily se zamračeně a zároveň trochu pochybovačně, jestli jsem se náhodou nepomátla.

„Takhle se ještě nikdy nechovala,“ prohlásila Běta ke komorné.

„Měla to ale vždycky v sobě,“ zněla odpověď. „Nejednou jsem paní Reedové řekla na to mládě svůj názor a ona se mnou souhlasila. Ještě jsem nikdy neviděla, aby se nějaké dítě dovedlo tak potměšile přetvařovat.“

Běta na to nic neřekla, ale po chvíli se obrátila na mě: „Měla byste mít na paměti, slečno, že paní Reedové vděčíte za veškeré své živobytí. Kdyby vás tu nechtěla, zbýval by vám jen sirotčinec.“

Mlčela jsem. Podobné narážky jsem slyšela už od svých nejuťlejších let a tyto připomínky mého postavení už mi zněly jako obehnaná písnička, bolely mě a ponižovaly, i když jsem je sotva chápala. Slečna Abbotová se k tomu připojila:

„A nemysli si, že se můžeš nějakým způsobem srovnávat se slečnami Reedovými či s mladým panem Reedem jen proto, že paní Reedová laskavě svolila, abys s nimi vyrůstala. Oni oba budou mít jednu spoustu peněz, zatímco ty nebudeš mít nikdy nic. Sluší se proto, abys byla pokorná a snažila se, aby si tě oblíbili.“

„Říkáme vám to, protože to s vámi myslíme dobře,“ dodala Běta už smířlivěji. „Snažte se být užitečná a milá, pak se tu snad i pro vás najde místo. Když se ale budete vztekat a chovat se drze, naše paní vás tu nestrpí.“

„Navíc,“ podotkla slečna Abbotová, „i sám pánbůh ji potrestá. Může na ni třeba seslat smrt zrovna ve chvíli, kdy ona bude provádět ty svoje kousky. A kde potom skončí? Pojdte, Běto, necháme ji tady. Nechtěla bych být ani za nic jako ona. Začni se raději modlit, slečinko Eyrová, až tu budeš sama. Jestli nebudeš prosit za odpuštění, mohlo by se i stát, že tě něco zlého odnese komínem.“

Odešly a zamkly za sebou dveře.

Červený pokoj byl staromódní a zřídka kdy v něm někdo spal. Dalo by se říci, že to bylo vlastně jen tehdy, když se do Gatesheadu nahrnulo tolik hostů, že se pro ně hledal každý volný kout. Rozhodně to ale byla jedna z největších a nejhonosnějších místností v celém panském sídle. Postel na silných mahagonových sloupech s tmavočervenými damaškovými záclonami stála uprostřed místnosti jako oltář. Dvě vysoká okna s nastálo spuštěnými roletami byla zpola zakrytá podobnými záclonami s hustými záhyby. Koberec byl také červený a stůl u nohou postele měl karmínový ubrus. Stěny byly vymalovány na jasně hnědo se stopami růžové. Šatník, toaletní stolek a stoličky byly z tmavého leštěného mahagonu. Od těchto tmavých okolních barev se odrážela bělost hromady peřin a polštářů na posteli se sněhobílým přehozem. Stejně tak se u hlavy postele bělala měkce čalouněná lenoška s podnožkou. Připadala mi jako bílý trůn.

Pokoj byl studený, protože se v něm zřídka kdy topilo. Vládlo v něm ticho, jelikož byl daleko od dětského pokoje i kuchyně, a vypadal docela slavnostně, protože, jak se vědělo, sem sotva kdy někdo vešel.

Jen o sobotách služebná stírala ze zrcadel a nábytku prach, který se tu během týdne usadil. Paní Reedová sem občas zašla, aby se podívala do tajné zásuvky v šatníku, v níž byly uloženy všelijaké listiny, její skříňka na klenoty a miniatura jejího zemřelého chotě. V tom bylo tajemství červeného pokoje – měl

v sobě jakousi kletbu, a proto byl i přes svůj slavnostní vzhled tak opuštěný.

Právě v tomto pokoji zemřel před devíti lety pan Reed. Tady vydechl naposledy, zde se mu vzdávala poslední pocta, odtud vynášeli jeho rakev. Od toho dne tento pokoj vzbuzoval silný pocit stísněnosti, což návštěvy odrazovalo.

Vypolštářovaná podnožka, na kterou mě Běta s protivnou slečnou Abbotovou usadily, byla blízko mramorového krbu. Přede mnou se tyčila postel, po pravé ruce stál vysoký tmavý šatník s matnými lomenými odlesky na leštěných dveřích. Nalevo byla zastřená okna a velké zrcadlo mezi nimi odráželo pustou majestátnost postele i celého pokoje. Nebyla jsem si zcela jistá, zda je zamčeno, a když jsem se osmělila pohnout, vstala jsem a šla se přesvědčit. K mé lítosti tomu opravdu tak bylo – žádné vzení nemohlo být pevnější. Na zpáteční cestě jsem bezděčně pohlédla do zrcadla a udivila mě hloubka, kterou zrcadlo odráželo. Všechno vypadalo daleko studenější a tmavší, a ta divná malá postavička s bledou tvář a rukama – jedinými světlými skvrnami v tom přítmí – odtamtud zírala svýma ustrašenýma očima těkajícima ze strany na stranu, což představovalo jediný pohyb, který tu byl, a opravdu vypadala jako duch. Připomínala mi titěrný přízrak, napůl malou vílu a napůl skřítku z Bětíných večerních pohádek, v nichž tyto bytůstky vystupovaly z mokřin a úžlabin zarostlých kapradím, a zjevovaly se opozdilým pocestným. Vrátila jsem se ke své podnožce.

V té chvíli se mi začal vkrádat do duše pověřivý strach, ale zatím jsem mu ještě zcela nepodlehla. Dosud ve mně stále ještě vřela krev a plálo zanícení rozhořčeného, vzpurného otroka. Musela jsem v sobě potlačit celý příval vzpomínek ještě dřív, než se začnu nějak vyrovnávat s bezútěšnou přítomností.

Všechno Janovo surové zacházení, všechna namyšlená lhostejnost jeho sester, nevraživost jeho matky a podjatost služebných vůči mně – to všechno se v mé zjitřené mysli nahromadilo

jako temný nános na dně zakalené studny. Proč musím pořád jen trpět, proč mám být stále týraná, obviňovaná a odsuzovaná? Proč nikomu z nich nikdy není z mé strany nic vhod? Proč nadarmo usiluji o jejich náklonnost? Svěhlavé a sobecké Elišky si váží. Jiřině s její vrtkavou povahou, domýšlivostí, jízlivostí a sklonem k hašteření se všechno promíjí. Je to, jako by jí všichni předem odpouštěli jakoukoli chybu pro její hezké růžové tvářičky a zlaté kučery. Ani Janovi nikdo neodporuje, natož aby ho trestali, ačkoli rdousí holuby, zabíjí paví mláďata, vypouští na ovce psy, otrhává ve skleníku hrozny a ničí pupeny a poupata nejvzácnějších rostlin v zimní zahradě. Své matce říká „stará“, někdy si bere na paškál její hrubou pleť, i když se podobá té jeho. Nepokrytě ignoruje, když po něm matka něco chce, a několikrát už jí schválně potřhal hedvábné šaty. Pořád je to ale „její miláček“. Já se úzkostlivě snažím nedopustit se sebemenší chyby a beze zbytku plnit všechny své povinnosti, a přesto od rána do večera jen slyším, že jsem nezvedená, otravná, neposlušná a slídívá.

Pořád mě ještě bolela hlava a rána na ní krvácela. Jana za jeho svévolné napadení nikdo nenapomenul. Na mě se zato sneslo veškeré rozhořčení, i když jsem se pouze bránila jeho vzteklému útoku.

„To je nespravedlnost! Nespravedlnost!“ ozyval se můj rozum, kterému bolestné pocity dodávaly ještě větší, byť dočasnou sílu. Zároveň se ve mně probudilo odhodlání, abych se z toho nesnesitelného útisku vymanila co nejrychleji – třeba útekem. A kdyby to nešlo, tak hladovkou do úplného konce.

Moje duše byla toho smutného odpoledne vyvedena z míry, mozek se mi bouřil a srdce vzpouzelo. Tento duševní boj se ale odehrával v temnotách a moje mysl tápala. Nenacházela jsem odpověď na otázku, která se mi stále vtírala: proč vlastně takhle trpím? Nyní, s mnohaletým odstupem, už ani nevím, jak přesně dlouhým, je mi to naprosto jasné.

Byla jsem prostě jiná než ti ostatní v Gatesheadu, nezapadala jsem mezi ně. Nemohla jsem se shodnout s paní Reedovou a jejími dětmi, ani s jejich služebnictvem. Neměli mě rádi a já zas neměla ráda je. Nebyli samozřejmě nijak povinováni cítit náklonnost k osůbce, která k nikomu z nich neměla bližší vztah, lišila se od nich povahou, schopnostmi i sklony. Byla jsem pro ně neužitečná, nesloužila jejich zájmům a nedělala jim pražádnou radost. Cítili ke mně odpor už jen proto, že mě rozhořčovalo jejich chování a že jsem pohrdala jejich úsudkem. Víím, že kdybych byla veselá, chytrá, bezstarostná, náročná, hezká a skotačivá, i když nadále ve stejném postavení a bez přátel, paní Reedová by snášela moji přítomnost daleko shovívavěji. Její děti by mi prokazovaly víc srdečnosti a kamarádství, její služebnictvo by bylo méně náchylné dělat ze mě v dětském pokoji za všech okolností obětního beránka.

V červeném pokoji se sešeřilo. Bylo už po čtvrté hodině a zamračené odpoledne se zvolna měnilo v ponurý soumrak. Slyšela jsem, jak déšť ustavičně bubnuje do oken zaskleného schodiště a vítr skučí mezi stromy za domem. Začala mě sužovat zima a odvaha mě zvolna opouštěla. Vracely se mi obvyklé pocity poníženosti, malé sebedůvěry a bezútěšné sklíčenosti a dusily mě poslední jiskérky uhasínajícího hněvu. Všichni tvrdili, že jsem nanicovatá, a možná jsem taková opravdu byla. Cožpak jsem před chvílí nepřemýšlela, jak se umořit hladem? Vždyť by to byl hrozný hřích! A jsem já vůbec připravená umřít? Copak je hrobka pod oltářem gatesheadského kostela tak lákavý cíl? Je prý tam pochovaný pan Reed. To mi ho připomnělo a myslela jsem na něho s rostoucím neklidem. Nemohla jsem si ho pamatovat, ale věděla jsem, že to je můj vlastní strýc, bratr mé matky, a že mě kdysi jako sirotka vzal k sobě. U jeho smrtelné postele mu musela paní Reedová slíbit, že mě bude vychovávat a starat se o mě jako o své vlastní dítě. Patrně si myslela, že svůj slib dodržela, ale jen do té míry, nakolik toho byla při

své povaze schopna. Copak by si mohla doopravdy oblíbit neurozeného vetřelce, s nímž ji po smrti manžela nic nespojovalo? Muselo být pro ni nanejvýš mrzuté řídit se někdejším vynuceným slibem a nahrazovat matku cizímu a nemilovanému dítěti, v němž viděla cizorodou bytost, která se natrvalo vetřela do jejího rodinného kruhu.

Zaujala mě zvláštní představa. Nikdy jsem nezapochybovala, že kdyby pan Reed nadále žil, byl by ke mně laskavý. Teď, když jsem se dívala na bělostnou postel a ztemnělé stěny a občas pohlédla i stranou do matně se lesknoucího zrcadla, začala jsem si vybavovat občasné zmínky o mrtvých: jak se jim v hrobech nedostává klidu, když nejsou splněna jejich poslední přání, jak se znovu zjevují na zemi, aby potrestali porušitele slibů a vykonali pomsty za utiskované. Pomyslela jsem si, že duch pana Reeda, znepokojený křivdami páchanými na dítěti jeho sestry, by mohl vyjít ze svého příbytku, ať už v kostelní hrobce či neznámém světě zesnulých, a stanout přede mnou v tomto pokoji. Utřela jsem si slzy a potlačila vzlykot v obavě, že přílišný projev žalu probudí nějaký utěšující hlas ze záhrobí, nebo že se ze tmy vynoří obličej obklopený svatozáří a skloní se nade mnou s náhlým projevem soucitu. Takle představa, zdánlivě uklidňující, mě ale při pomýšlení, že by k něčemu takovému mohlo opravdu dojít, ve skutečnosti děsila. Snažila jsem se ji proto všemožně zapudit a zůstat nadále pevná. Zvedla jsem hlavu, aby se mi odhrnuly vlasy z čela, a pohledem do tmavé místnosti jsem si dodávala odvalu. Náhle se na stěně objevil záblesk světla. Napadlo mě, že to možná měsíční paprsek pronikl škvírou v roletě. Měsíční svit však zůstal stále stejný a bez pohybu, zatímco tohle světlo se míhalo. Jak jsem je pozorovala, klouzalo zvolna až ke stropu a kmitalo se mi nad hlavou. Dneska si mohu snadno domýšlet, že to byl třeba světelný proužek z lucerny, kterou někdo nesl cestou přes trávník. Ale tehdy se moje mysl obávala, že na všech stranách se skrývá nějaké nebezpečí, a nervy se mi chvěly napětím.

Pokládala jsem ten poskakující paprsek za předzvěst příchodu nějakého zjevení z jiného světa. Rozbušilo se mi srdce a stoupla krev do hlavy, v uších mi zazněl šelest křídel. Zdálo se mi, že se ke mně cosi blíží. Sevřela mě jakási tíha a začala jsem se dusit, má výdrž byla tatam. Rozběhla jsem se ke dveřím a zoufale tam zalomcovala klikou. Na chodbě se ozvaly spěšné kroky, otočil se klíč v zámku a do pokoje vešla Běta se slečnou Abbotovou.

„Je vám něco, slečno Eyrová?“ zeptala se Běta. „Takový hrozný rámus! Pronikl mnou skrz naskrz!“ přidala se slečna Abbotová.

„Odvedte mě odtud! Pusťte mě do dětského pokoje!“ křičela jsem.

„Pročpak? Ublížila jste si? Nebo snad něco spatřila?“ vyptávala se dál Běta.

„Zahlédla jsem světlo a připadalo mi, že vchází duch.“ Teď už jsem se chytla Běty za ruku a ona ji neodtáhla.

„Ona určitě křičela schválně,“ prohlásila slečna Abbotová znechuceně.

„A jak nahlas, panečku! Kdyby ji něco strašně bolelo, tak bych nic neřekla, ale ona nás sem prostě jen chtěla dostat. Já tyhle její triky moc dobře znám.“

„Co se to tu děje?“ ozval se odkudsi přísný hlas. To paní Reedová už spěšně přicházela chodbou s vlajícím nočním čepcem a ve zlověstně šustícím nočním oděvu. „Abbotová a Běto, přece jsem vám přikázala, že Jana Eyrová má zůstat v červeném pokoji, dokud pro ni sama nepřijdu!“

„Ale když ona tak hlasitě naříkala, madam,“ omlouvala mě Běta.

„Pusťte ji,“ zaznělo jen. „A ty, děvče, pusť Bětinu ruku. Uvědom si, že tyhle způsoby tě odsud ven nedostanou. Každá lstivost se mi nanejvýš protiví, obzvlášť u dětí, a je mou povinností ti dokázat, že nějakými podfuky ničeho nedosáhneš. Zůstaň tu teď o hodinu déle, a to ještě jen s podmínkou, že se úplně přestaneš vzpouzet a budeš zticha.“

„Och, teto! Smilujte se a odpusťte mi! Já to takhle nevydržím! Potrestejte mě, prosím vás, jinak! Já umřu, jestli...“

„Tak dost!“ zakřičela. „Ta tvoje opovážlivost je mi odporná až hrůza!“ Nepochybně to mínila zcela vážně. V jejích očích jsem byla vychytralá komediantka. Jistojistě ve mně viděla bytost, v níž se mísí zhoubné vášně, podlost a nebezpečné pokrytectví.

Poté, co Běta a slečna Abbotová odešly, paní Reedová, ještě víc popuzená tím, jaká se mě zmocnila hrůza a jak srdcervoucně pláču, mě prudce odstrčila zpět do pokoje a bez dalších řečí za mnou zamkla. Slyšela jsem, jak se rychle vzdaluje a krátce nato jsem zřejmě omdlela. Celý výjev nakonec obestřelo moje bezvědomí.

❧ 3 ❧

Pamatuji se, že jsem se tehdy probudila z hrůzostrašného snu, ve kterém jsem viděla silné černé mříže a za nimi zářící ohnivou červeň. Slyšela jsem také hlasy, které zněly přidušeně, jako by je tlumil hučící vítr nebo tekoucí voda. Mé smysly ochromovalo vzrušení, nejistota a vystrašenost. Zakrátko jsem pocítila, že se mě kdosi dotýká, zvedá mě a podpírá, abych se mohla posadit. Dělal to ohleduplně, nic podobného jsem předtím nezažila. Položila jsem si hlavu na polštář či možná na něčí paži a ulevilo se mi.

Po několika minutách se chmury zcela rozptýlily. Poznala jsem, že ležím na svém lůžku v dětském pokoji a že ta záře vychází z ohně plápolajícího v krbu. Byla noc a na stole hořela svíčka. Běta stála u nohou postele, v rukou držela umyvadlo a z židle těsně u polštáře se nade mnou nakláněl nějaký muž.

Pocítila jsem nesmírnou úlevu. Najednou jsem získala jistotu a cítila se v bezpečí, protože ten člověk nebyl z Gatesheadu, ani to nebyl nikdo z příbuzných paní Reedové. Odvrátila jsem se od Běty, i když ona mi vadila mnohem méně, než kdyby tam byla slečna Abbotová, a zadívala jsem se pozorněji na toho muže. Poznala jsem v něm pana Lloyd, lékárníka, pro něhož paní Reedová občas posílala, když onemocněl někdo ze služebnictva. Pro sebe a pro děti však vždycky volala lékaře.

„Tak co, poznala jste mě?“ zeptal se.

Vyslovila jsem jeho jméno, a přitom mu podala ruku. S úsměvem mi s ní potřásl a prohlásil:

„Brzy bude zase dobře.“

Pak mě znovu uložil, obrátil se k Bětě a nakázal jí, že mě v noci nikdo nesmí vyrušovat. Dal jí ještě pár dalších pokynů, slíbil, že se zase nazítří zastaví, a odešel. Zarmoutilo mě to. Když seděl na židli u mého polštáře, měla jsem pocit přátelské ochrany. Poté, co za sebou zavřel dveře, celý pokoj potemněl a srdce mi zase pokleslo pod nevýslovnou tíhou.

„Chce se vám spát, slečno?“ zeptala se Běta docela mírně.

Taktak jsem sebrala odvalu k odpovědi, protože jsem se bála, aby hned nato neřekla zase něco drsnějšího. „Ani ne.“

„Chtěla byste se napít nebo něco sníst?“

„Ne, Běto, děkuji.“

„Tak já si půjdu lehnout, už je po půlnoci. Kdybyste v noci ještě něco potřebovala, zavolejte mě.“

Najednou tolik laskavosti! Osmělila jsem se proto a zeptala se:

„Běto, co se to se mnou děje? Jsem nemocná?“

„V tom červeném pokoji se vámi udělalo asi trochu zle od pláče. Teď už vám jistě brzo bude líp.“

Běta odešla do blízkého pokoje služebných. Zaslechla jsem, jak říká:

„Sáro, pojďte se mnou, budeme spát v dětském pokoji. Za nic na světě nechci být s tou malou sama. Co kdyby umřela! Stejně je to s tím jejím záchvatem nějaké divné. Možná něco viděla. Paní na ni byla opravdu přísná.“

Sára přišla s ní. Obě si lehly a asi půlhodinku před spaním si spolu šeptaly. Z jejich hovoru jsem zaslechla jen úryvky, ale přece jen jsem pochopila, o čem je řeč.

„Přešlo kolem ní něco v bílém a zase to zmizelo...“ „A za tím byl velký černý pes...“ „Trojí hlasité zaklepání na dveře...“ „Světlo na hřbitově přímo nad tím hrobem...“ Chvilku takhle pokračovaly a nakonec usnuly. Zhasl oheň v krbu i svíčka na stole. Celou tu dlouhou noc jsem probděla ve strachu, jaký znají snad jen děti.

Ta příhoda v červeném pokoji mé tělesné zdraví nijak vážněji nepoznamenala – vyvolala jen nervový otřes, jehož následky cítím dodnes. Ano, paní Reedová, to vy jste mi způsobila spoustu bolesti tím strašným duševním trápením. Asi bych vám měla odpustit, protože jste nevěděla, co činíte. Myslela jste si, že mě zbavujete špatných návyků, ale vlastně jste mi jen drásala srdce.

Následujícího dne k poledni jsem už byla oblečená a seděla jsem u krbu, zachumlaná ve vlnáku.

Cítila jsem se slabá a vyčerpaná, ale nejhorší byla duševní skleslost, tak silná, že jsem ustavičně měla slzy v očích. Sotva jsem si setřela z tváře jednu slanou kapičku, hned mi ukápla další. Pomyslela jsem si, že bych vlastně měla být ráda, protože tu aspoň nebyl nikdo z Reedových – všichni byli s mamá na vyjízdce v kočáře. Slečna Abbotová byla také v jiné místnosti, kde se věnovala šití. Jen Běta přecházela po pokoji sem a tam, dávala hračky tam, kam patřily, a uklízela zásuvky. Přitom občas na mě i docela laskavě promluvila. Tohle všechno měl být pro mě přímo rajský odpočinek, protože jsem byla zvyklá jen na neustálé kárání a dřinu, aniž bych se dočkala nějakého vděku. Měla jsem ale tak pocuchané nervy, že mě nic nemohlo uklidnit ani potěšit.

Běta zašla dolů do kuchyně a přinesla kousek ovocného dortu na porcelánovém talířku s pestře malovaným výjevem, rajkou na věnečku ze svlačců a růžových poupátek. Vždycky se mi ten talířek líbil a často jsem prosila, abych si ho mohla vzít do ruky a zblízka si ho prohlédnout, ale té výsady se mi nikdy nedostalo. Teď mi tahle drahocenná věčička ležela na klíně a Běta mě vlídně vyzvala, abych se do zákusku pustila. Ta laskavost ale přišla příliš pozdě, stejně jako všechny ostatní, o něž jsem dřív marně stála. Nemohla jsem pozřít ani kousek, rajčí peří i barvy květů náhle nějak vybledly a talířek i s dortíkem jsem odložila stranou. Běta se zeptala, jestli nechci nějakou knížku. Slovo „knížka“ mě trochu povzbudilo a poprosila jsem ji, aby mi přinesla